

фінансових відносин, яким притаманні специфічні особливості та котрі виникають у процесі утворення, розподілу й використання публічних і приватних фондів коштів, що існують у державі (Монаєнко А. Правовий зміст видатків як складової частини фінансової системи // Право України, № 9–2008. — С. 75 (С. 69–75)).

БОДНАРУК Ю. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри адміністративного та фінансового права,
кандидат юридичних наук, доцент

ПОДАТКОВЕ ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРОВАДЖЕННЯ

В попередніх роботах автора була сформульована концепція податкового процесу та визначено його загальну побудову — «статичну», що виявляється у поділі податкового процесу на податкові провадження та процедури, та «динамічну», що характеризується розподілом таких проваджень та процедур з одного боку за вектором реалізації податкового зобов'язання платника, з іншого — за вектором розвитку облікового провадження — від постановлення платника на облік в контролюючих органах до зняття його з обліку (див. Боднарук Ю. В. Структура і взаємодія елементів податкового процесу // Актуальні проблеми держави і права: Зб. наук. пр. — Вип. 35. — Одеса: Юрид. л-ра, 2007. — С. 116–120; Боднарук Ю. В. Сучасне розуміння категорії «податковий процес» в Україні // Юридичний вісник. — № 2. — 2012. — С. 50–54.).

За вектором розвитку податкового зобов'язання усі податкові провадження, залежно від характеру зв'язку із відповідною стадією, було запропоновано поділити на два види — «закріплені» (що відбуваються лише на певній стадії) та «наскрізні» (що відбуваються на будь-якій стадії). Серед наскрізних проваджень виділялись податково-контрольне та провадження з оскарження (позасудового) рішень, дій та бездіяльності контролюючих органів.

З прийняттям Податкового кодексу України певні аспекти діяльності контролюючих (в розумінні ПК України) органів отримали врегулювання на рівні закону. Йдеться про інформаційні відносини за участю контролюючих органів, перш за все, — про отримання ними т.зв. податкової інформації, тобто відомостей і даних, що створені або отримані суб'єктами інформаційних відносин у процесі поточної діяльності і необхідні для реалізації покладених на контролюючі органи завдань і функцій у порядку, встановленому Податковим кодексом України

(ст. 16 Закону України «Про інформацію»). Цим питанням присвячена окрема глава — глава 7 «Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності контролюючих органів» Розділу II «Адміністрування податків, зборів, платежів» ПК України.

Такі зміни законодавства дають підстави говорити про формування нового податкового провадження у складі «наскрізних» податкових проваджень, предметною характеристикою якого є діяльність щодо отримання/надання інформації з метою реалізації прав, обов'язків та повноважень учасників податкових правовідносин. Податковим кодексом визначено невичерпний перелік суб'єктів, що можуть чи зобов'язані надавати таку податкову інформацію, її орієнтовний склад. До таких джерел інформації належать перш за все самі платники податків, податкові агенти, а також інші органи державної влади, місцевого самоврядування, банки, органи влади інших держав, міжнародні організації. Ст.73 ПК України визначає способи отримання контролюючими органами податкової інформації, які відповідають процедурам податкового інформаційного провадження. Так, ними є процедура періодичного надання інформації контролюючим органам, процедура отримання інформації за письмовим запитом контролюючого органу та зустрічна звірка. Більш детальна регламентація вказаних процедур делегована уряду. Зокрема, процедури періодичного надання інформації та отримання її за письмовими запитами деталізовано постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2010 р. № 1245 «Про затвердження Порядку періодичного подання інформації органам державної податкової служби та отримання інформації зазначеними органами за письмовим запитом», процедури проведення зустрічних звірок — постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2010 р. № 1232 «Про затвердження Порядку проведення органами державної податкової служби зустрічних звірок».

Не розглядаючи конкретно вказані податкові процедури, слід вказати на підстави віднесення означеного податкового провадження до категорії «наскрізних». Так, інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності контролюючих органів — комплекс заходів щодо збору, опрацювання та використання інформації, необхідної для виконання покладених на контролюючі органи функцій. Реалізація таких функцій (і відповідно інформація, яка отримується та використовується з цієї метою) може відбуватися на будь-якій стадії реалізації податкового (грошового) зобов'язання платника податку. В межах податково-облікового провадження платник, державний реєстратор чи інший орган державної влади надає документи/інформацію для постановлення на облік зобов'язаних осіб, відокремлених підрозділів юридичних осіб, внесення змін до облікових даних (у разі зміни назви, місцезнаходження,

організаційно-правової форми, системи оподаткування тощо), про припинення юридичних осіб, смерть фізичних осіб — для зняття їх з обліку. В межах стадії добровільної реалізації податкового зобов'язання платник декларує свої об'єкти (бази) оподаткування, надає документи про право на податкові пільги, додає документи та інформацію, якими обґрунтовує свої заяви про розстрочення/відстрочення податкового боргу тощо. На стадії примусової реалізації податкового зобов'язання податковий орган може запитувати інформацію про рух та залишок коштів на банківських рахунках платника, виявляти майно та активи платника задля використання їх в якості забезпечення виконання податкового зобов'язання. Але найбільш тісні зв'язки податкового інформаційного провадження виявляються саме з податковим контрольним провадженням. Інформація, отримана податковим органом у встановленому законом порядку, може бути використана як підстава для проведення позапланових документальних перевірок та як підстава для висновків під час проведення перевірки (ст. 83 ПК України).

Слід додатково звернути увагу на той факт, що не слід ототожнювати податкову інформацію з інформацією, на підставі якої контролюючим органом може бути вирахована сума податкового зобов'язання. Розширювальне тлумачення норм про податкову інформацію може призвести до неправомірного використання податковими органами «непрямих» методів визначення сум податкових зобов'язань (див. Боднарук Ю. В. Проблеми використання «інших» джерел інформації при визначенні сум податкових зобов'язань // Правове життя сучасної України: матер. міжнар. наук. конф. 20–21 травня 2011 р., м. Одеса. Т. 2. — 2011. — С. 50–52.).

Можливим також видається розгляд питання щодо включення до складу податкового інформаційного провадження процедур надання податкових консультацій, врегульованих Главою 3 Розділу II РК України, адже податкові консультації є по суті актами офіційного тлумачення норм податкового законодавства з метою надання допомоги платникам стосовно практичного використання конкретної норми закону або нормативно-правового акта з питань адміністрування податків чи зборів та іншого законодавства, здійснення контролю за дотриманням якого покладено на органи державної податкової служби. Це також інформаційні відносини, але вже зворотної спрямованості, контролюючий орган виступає джерелом, а не отримувачем інформації.